

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

The School Administration Based on The Principle of Good Governance
In Schools under the Roi Et Primary Educational Service Area 2 Office

กฤตยากร ลดาวัลย์

Kitiyakorn Ladawan

วิมลพร สุวรรณแสนทวี

Vimonporn Suwansaentavee

แสงดาว คงนาวิง

Sangdown Kongnavang

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus

Email: ob0834560021@gmail.com

Received: 1 March 2024; Revised: 14 March 2024; Accepted: 15 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA F-test)

ผลการวิจัยพบว่า:

1) ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า 2) ผลเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ควรประชุมและชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณใน

แต่ละปี ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการพิจารณาความดีความชอบ ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสม

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of research were: 1) to study the use of the good governance principles in the school administration of school administrators under the office of primary education service, Roi Et, area 2. 2) to compare the use of the good governance principles in the school administration of school administrators classified by age of education and experience different work. 3) to study the suggestions for the use of the good governance principles in the school administration of school administrators. The number of sampling groups were School Board and teacher in the school under the office of primary education service, Roi Et, area 2. The research comprised 354. The research instrument for data collection was the Likert-type questionnaire with the Index of Item Objective Congruence : IOC of each question between 0.67 and 1.00, and the reliability for the whole questions at 0.94. Statistics for data analyses embraced frequencies, percentages, standard deviations, t-tests and F-tests (One-way ANOVA).

The following findings:

1) The use of the good governance principles of the school board and teachers on the school administration of school administrators and teachers in the school under the office of primary education service, Roi Et, area 2. Overall, at the highest level. When considering each aspect, it was at a high level in all six aspects. Sort from high to low : moral, principle of participation, rule of law, accountability, transparency and principles of Value. 2) Test results hypothesis is found that the school board and teachers classified by age, deference of education and work experience. There is no difference in opinion and overall opinion. Which is not consistent with the hypothesis. 3) the school board and teachers suggestion for the school administration based on the principles of good governance in the school under the office of primary education service, Roi Et, area 2. The building should be renovated to suit the work of personnel. Management should be personnel-centric in the performance of duties with responsibility righteousness and opportunities should be given to personnel to participate consider favor in the process.

Keywords: Good governance, administration, educational manager

บทนำ

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ทั้งองค์การภาครัฐ และภาคเอกชนให้ความสำคัญ นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การธรรมาภิบาล เกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในส่วนของภาคประชาชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนเพิ่มสิทธิเสรีภาพของการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและองค์การภาครัฐ มุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน ลดการควบคุมให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายของสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญตามหลักการดังกล่าวจึงมีนโยบายเสริมสร้างการบริหารงานตามหลักการของธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดความตระหนักและปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา การบริหารที่ทันต่อเหตุการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดย ธีระ รุญเจริญ (2557) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาว่า การบริหารการศึกษาต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล จึงจะเป็นการบริหารที่สอดคล้องกับแนวโน้มของสภาพปัญหาและความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรและเป็นหลักประกันความสำเร็จของการบริหารจัดการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะองค์การของรัฐและเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวทางหนึ่งที่น่านำมาถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน คือการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญของการบริหารจัดการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ดังนั้น ภาระหน้าที่อันสำคัญคือ การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี จะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาน่าเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน ซึ่ง ธีระ รุญเจริญ (2557) ได้กล่าวว่า การบริหารงานในโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหาร การจะบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องมีการบริหารรูปแบบใหม่ จัดหาทรัพยากรทางวิชาการ และข้อมูลสารสนเทศ เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ฟังตนเอง มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบ มีอิสระ มีการประสานร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีการประเมินตรวจสอบเป็นระยะๆ อย่างโปร่งใส ส่วนชาญชัย อาจิมสมาจาร (2555) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียน ในฐานะขององค์การว่า องค์การและระบบขององค์การก็เหมือนกับคน ที่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปคุณลักษณะตามกาลเวลา มีความแตกต่างกันการจะนำหลักการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต้องสามารถดัดแปลง การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม โรงเรียนก็เป็นองค์การหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารโรงเรียน เป็นหลักการที่สามารถทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ภาพรวมยังมีปัญหาการบริหารหลายประการโดยแบ่งตามการ

บริหารงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน ปรากฏว่า ปัญหาด้านวิชาการ ได้แก่ ครูบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมถึงงานวิจัยในโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งมีครูไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และถึงแม้จะมีจำนวนครูเกินกรอบ อัตรากำลังแต่สอนไม่ตรงวิชาเอก ในส่วนของปัญหาด้านงบประมาณที่พบมีการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการตามภารกิจ ทั้งการจัดสรรและอนุมัติงบประมาณล่าช้า ขาดความต่อเนื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับการเงินและพัสดุมีความยุ่งยาก ไม่ทันสมัย ถึงแม้จะมีการกำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลแล้วก็ตาม มีความไม่โปร่งใสของการเบิกจ่ายงบประมาณ การใช้งบประมาณผิดประเภท ผู้บริหารมอบหมายงานเกี่ยวกับงบประมาณให้กับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การติดตาม ตรวจสอบการเงิน การบัญชีและการบริหารงบประมาณไม่ต่อเนื่อง ขณะที่ปัญหาด้านการบริหารบุคคลที่พบ คือ ครูและบุคลากรมีจำนวนไม่ครบตามอัตรากรอบกำลัง โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนครูอยู่เป็นจำนวนมาก การใช้ระบบอุปถัมภ์คัดเลือกบุคลากรเข้าทำงาน ด้านการคัดเลือก การบรรจุครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน และสุดท้ายปัญหาด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ ขาดการประสานงานและประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชน การติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัว งานธุรการมีปริมาณงานมาก บุคลากรที่รับผิดชอบขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง E – Office, E – Filing และการส่งงานมีขั้นตอนมากเกินไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2566)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และต้องการให้การศึกษามีการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างมีคุณภาพ และเพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในมุมมองของคณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 4,67 คน ได้แก่ กรรมการ

สถานศึกษา 1545 รูป/คน ครูผู้สอนจำนวน 3131 คน ใน 340 โรงเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2566

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 354 คน ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เทียบสัดส่วนตามจำนวนประชากรเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลาก (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การใช้ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ค่าที (t – test แบบ Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นการใช้ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA)

5. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.56	0.46	มากที่สุด	2
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.72	0.39	มากที่สุด	1
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.51	0.49	มากที่สุด	5
4. ด้านหลักความร่วมมือ	4.56	0.55	มากที่สุด	3
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.52	0.58	มากที่สุด	4
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.49	0.44	มาก	6
รวม	4.56	0.48	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความร่วมมือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุโดยรวม และ ด้านหลักนิติธรรม

ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ต่างกัน โดยรวมและด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ด้านหลักนิติธรรมควรปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรทุกส่วนในองค์กรยึดหลักความถูกต้องดีงาม ซื่อสัตย์จริงใจมีระเบียบวินัย ด้านหลักคุณธรรมผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตาม ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรพิจารณาตัวบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ผลงานของบุคคลนั้น ด้านหลักความมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการ พิจารณาความดี ความชอบที่เหมาะสมกับหน่วยงาน ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรยึดบุคลากรเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติหน้าที่ และด้านหลักความคุ้มค่า ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีกระบวนการในการบริหารที่ตรงกับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านมาใช้ในกระบวนการของผู้บริหารที่ต้องปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษาร่วมทั้งใช้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ พร้อมทั้งดำเนินการธำรงรักษาพัฒนาให้บุคลากรมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งมีการบริหารเป็นไปตามระเบียบของทางราชการทุกคนให้ความสำคัญกับการบริหารงานยึดมั่นใน ระเบียบหลักเกณฑ์การบังคับใช้ของงานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดตรงตามหลักมาตรฐานการ ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้แก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาผู้บริหารได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีให้ความเป็นธรรมเป็นที่พึงทางด้านจิตใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นระบบมีการบริหารที่ส่งเสริมการ บริหารงานธุรการ การเงินงบประมาณพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการและการบริหารงาน อาคารสถานที่ตามระเบียบของทางราชการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักความมีส่วนร่วมโดยเน้น ความรับผิดชอบให้เกิดมีแก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อการ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและปลูกฝังให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษารู้เข้าใจทรัพยากรว่ามีอยู่จำกัด ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรต้องทำให้เกิดประโยชน์และคุณค่ามากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌีลลวด บูร์กูล (2561) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาลว่าเป็นการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ จัดสรรทรัพยากรและกำกับดูแลที่เป็นไปด้วยความถูกต้อง มีความรับผิดชอบ สุจริต เที่ยงธรรม โปร่งใส ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงโดยยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม ก่อให้เกิดความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าในการทำงาน และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทกาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต
5 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยิมเลขคณิตจากมากไปน้อย
ดังนี้หลักคุณธรรมและ จริยธรรม หลักความเสมอภาค หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจาย
อำนาจ หลักนิติธรรม หลักการระับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้น
ฉันทามติหลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง และหลักประสิทธิภาพ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.1 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ข้าราชการครู และ
บุคลากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะช่วงอายุ ต่างกัน แต่มีความเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไป
ในแนวทางเดียวกัน เพราะว่าผู้บริหารมีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของตนเอง ตาม
ความคิด อุดมการณ์ ระบบการบริหาร การเรียนรู้ และประสบการณ์การทำงาน มีวิสัยทัศน์หรือสถานภาพ
ทางอารมณ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดลักษณะความเป็นอายุที่ แตกต่างกัน แต่เมื่อมองเห็นการบริหารตามหลักธรร
มาภิบาลแล้ว ไม่ว่าจะอายุใด ต่างมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับ
การวิจัยของ อุบลวรรณ ประจง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิ
บาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

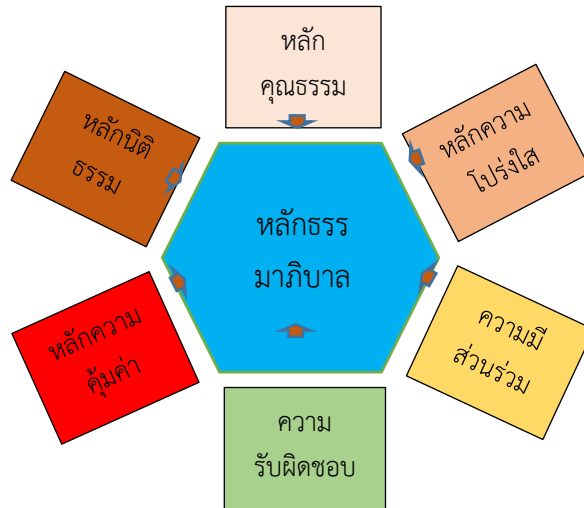
2) ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มี
ความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่
เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นเพียงให้รู้ว่าใครมีระดับการ ศึกษาสูงเท่านั้น ส่วนความคิด
เห็นที่ต่างกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ แต่ขึ้นอยู่กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความคิด อุดมการณ์ ระบบการบริหาร การเรียนรู้ และ
ประสบการณ์การทำงาน มีวิสัยทัศน์หรือสถานภาพทางอารมณ์ ดังนั้น ข้าราชการครู และบุคลากรทางการ
ศึกษาที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง
ผลการวิจัยในประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ สิริินญา ศิริประโคน และเกสสิณี ชิวปรีชา (2561)
ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชยางค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่
มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชยางค์ เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การ
ทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาระยอง เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของพรหมเมศวร์ คำผาบ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 ผลการเปรียบเทียบทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานเป็นเพียงให้รู้ว่าใครมีประสบการณ์มากหรือน้อย เท่านั้น ส่วนความคิดเห็นที่ต่างกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากหรือแต่ขึ้นอยู่กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความคิด อุดมการณ์ ระบบการบริหาร การเรียนรู้ และ ประสบการณ์การทำงาน มีวิสัยทัศน์หรือสถานภาพทางอารมณ์ ดังนั้น ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ พรหมเมศวร์ คำผาบ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 ผลการเปรียบเทียบทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริินญา ศิริประโคน และเกสิณี ชีวปรีชา (2561) ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาระยอง เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด 2 ทั้ง 6 ด้าน โดยเน้นไปในทางบริหารจัดการหลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและรวมถึงการให้การสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

สรุป

การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้สถานศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์กร เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์กร และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ และนำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ผู้บริหารมีอธยาศัยดี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงาน บริหารงานโดยใช้หลักในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2) มีการบริหารงานจัดซื้อจัดจ้าง และการงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนด อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้
- 3) สถานศึกษาจัดอบรมเพื่อยกระดับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการพัฒนาการประเมินผลงานของบุคลากรด้วยความโปร่งใสชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สภาพ ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2) ควรวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยกำหนดโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดอื่นเพื่อเป็นการยืนยันตัวแปรที่ศึกษา

บรรณานุกรม

จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาญชัย อาจินสมมาตร. (2555). สู่ทิศทางใหม่การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ก้าวใหม่.

ธีระ รุญเจริญ. (2557). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พรหมเมศวร คำผาบ. (2551). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2561). เสมอภาคสร้างได้ : การจัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

สิรินญา ศิริประโคน และเกสิณี ชิวปรีชา. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). การจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2566). รายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2566. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.

อุบลวรรณ ประจง. (2566). การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.